

ปัจจัยทำนายการรับรู้สมรรถนะตนเอง ของมารดาในการดูแลทารก *

นฤมล วิปโร **, และคณะ***

Factors Predicting Maternal Self-efficacy in Infant Care

Narumon Vipuro et al.

บทคัดย่อ: การดูแลทารกในช่วงขวบปีแรกจัดว่าเป็นช่วงสำคัญของการเลี้ยงดู มารดาซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการดูแลทารก นอกจากต้องมีความรู้ และทักษะการดูแลทารกที่เหมาะสมแล้ว ยังต้องมีการรับรู้สมรรถนะของตนเองในการดูแลทารกซึ่งควรได้รับการส่งเสริมให้อยู่ในระดับสูง การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่สามารถทำนายการรับรู้สมรรถนะตนเองของมารดาในการดูแลทารก โดยใช้แนวคิดเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลี้ยงดูของเบลสกี เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยด้านมารดา (อายุ การศึกษา ประสบการณ์การมีบุตร และความเครียดในการเลี้ยงดูบุตร) ปัจจัยด้านสังคม-สภาพแวดล้อม (การสนับสนุนทางสังคม) และปัจจัยด้านเด็ก (พื้นฐานอารมณ์ของทารก) กลุ่มตัวอย่างเป็นมารดาที่มีบุตรคลอดครบกำหนดที่มีอายุระหว่าง 4-11 เดือน และพบบุตรมารับภูมิคุ้มกันโรคที่โรงพยาบาลสมุทรสาคร จำนวน 135 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถามมารดา วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและสถิติถดถอยพหุแบบเชิงชั้น

ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการรับรู้สมรรถนะตนเองของมารดาในการดูแลทารกได้ร้อยละ 32 เมื่อพิจารณาแต่ละตัวแปร พบว่า การสนับสนุนทางสังคม สามารถทำนายการรับรู้สมรรถนะตนเองของมารดาในการดูแลทารกมากที่สุดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($\beta = .41, p < .001$) รองลงมา คือ ความเครียดในการเลี้ยงดูบุตร ($\beta = -.17, p < .05$) ส่วนตัวแปรอื่นไม่สามารถทำนายการรับรู้สมรรถนะตนเองของมารดา

การศึกษานี้ชี้ให้เห็นความสำคัญของการสนับสนุนทางสังคมและความเครียดในการเลี้ยงดูบุตรต่อความเชื่อมั่นของมารดาในความสามารถของตนเองที่จะเลี้ยงดูทารก พยาบาลควรส่งเสริมให้สมาชิกครอบครัวมีความเข้าใจมารดาและส่งเสริมให้บุคคลเหล่านี้เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะของมารดา ยิ่งกว่านั้นควรมีการหารูปแบบของกิจกรรมพยาบาลที่ช่วยลดความเครียดของมารดาอันเนื่องมาจากการเลี้ยงดูทารก

คำสำคัญ: การรับรู้สมรรถนะตนเอง การดูแลทารก

* วิทยานิพนธ์ หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลเด็ก บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล

** พยาบาล ระดับ 7 โรงพยาบาลสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร

*** ภาควิชาการพยาบาลกุมารเวชศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

รองศาสตราจารย์ทัศนีย์ ประสบกิตติคุณ รองศาสตราจารย์ฟองคำ ติลกสกุลชัย รองศาสตราจารย์กรรณิการ์ วิจิตรสุนทร

Abstract: The period of care for infant is an important phase of parenting. In addition to proper knowledge and skills, a mother, as the most significant care taker, needs to have self-efficacy in infant care at a high level over time. The purpose of this study was to determine the predictors of maternal self-efficacy in infant care by using the Belsky's model of the determinants of parenting as the conceptual framework. The determinants included maternal (age, education, parity, parenting stress), social-contextual (social support), and infant (infant temperament) factors. The sample consisted of 135 mothers with their full term infants aged between 4-11 months who came to receive immunization at Samutsakorn Hospital. Data were collected using interviewing and self-administered questionnaires. Descriptive statistics and hierarchical regression were used for data analysis.

The result indicated that all independent variables could explain 32% of the variance in the maternal self-efficacy in infant care. Considering each variable, social support was the most influent predictor ($\beta = .41, p < .001$), followed by parenting stress ($\beta = -.17, p < .05$) whereas the remainders could not predict the maternal self-efficacy.

The findings suggested that the social support and parenting stress have important effects on maternal self-efficacy. Therefore, nurses should promote family members' understanding of the mothers' needs and encourage their involvement in maternal self-efficacy enhancement. Moreover, any nursing activities for stress relief resulting from parenting should be designed and provided to mothers.

Keywords: Self-efficacy, Infant Care

ความสำคัญของปัญหา

ทารกแรกเกิดจนถึงอายุหนึ่งปี จะมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา เช่น การปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมภายนอกครรภ์มารดา ต้องพึ่งพาผู้อื่นในการดำรงชีวิต มีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว เริ่มเรียนรู้สิ่งแวดล้อมมากขึ้น เป็นต้น ทารกในวัยนี้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องได้รับการดูแลอย่างถูกต้อง เพื่อให้ทารกมีการเจริญเติบโต พัฒนาการและบุคลิกภาพที่เหมาะสม

มารดาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการดูแลทารก โดยพบว่าทารกคลอดครบกำหนดร้อยละ 80 ได้รับการเลี้ยงดูโดยมารดา¹ ดังนั้นการเตรียมความพร้อมให้แก่มารดาไม่ว่าจะเป็นความรู้และทักษะในการดูแลทารก ตลอดจนความเชื่อความคาดหวังและการรับรู้ที่ถูกต้องจึงเป็นสิ่งจำเป็น แต่จากสภาพเศรษฐกิจและวิวัฒนาการทางการแพทย์

และการพยาบาลในปัจจุบัน ทำให้ระยะพักฟื้นหลังคลอดที่โรงพยาบาลของมารดาและบุตรสั้นลง² จากสถิติของโรงพยาบาลสมุทรสาคร^{3,4} ในช่วง พ.ศ. 2548 ถึง พ.ศ. 2549 โดยเฉลี่ยมารดาและทารกคลอดครบกำหนดจะนอนพักในโรงพยาบาลเพียง 48 ชั่วโมงหรือน้อยกว่า ทำให้พยาบาลไม่สามารถให้กิจกรรมพยาบาลเพื่อเตรียมมารดาให้พร้อมในการดูแลทารกได้อย่างเต็มที่ มีเพียงการให้ความรู้ทั่วไปและฝึกทักษะที่จำเป็นบางอย่างเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม การมีความรู้และทักษะในการดูแลบุตรไม่ได้เป็นหลักประกันว่า มารดาจะมีความสามารถในการดูแลบุตรได้เป็นอย่างดี กระบวนการคิดเกี่ยวกับการเลี้ยงดู (parental cognitions) ที่ถูกต้องเหมาะสม เช่น มีการรับรู้อรรถนะของตนเองในการดูแลทารก มีความคาด